

О. М. Дузь,
аспірант, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0001-0003-5773-3166

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.18.132

РЕАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ В УКРАЇНІ: ПОШУК МОДЕЛІ

О. Duz,
Postgraduate student, Educational and Scientific Institute of Public
Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

IMPLEMENTATION OF PUBLIC POLICY REGARDING THE PROVISION OF MEDICAL CARE FOR
ONCOLOGICAL DISEASES IN UKRAINE: SEARCH FOR A MODEL

Визначено наявність проблем реалізації публічної політики у сфері надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях, що перешкоджають забезпеченню високоєфективного лікування онкологічних захворювань в Україні.

Встановлено, що на сьогодні в Україні створена та функціонує система онкологічної допомоги населення, представлена онкологічними закладами (диспансерами) охорони здоров'я.

Доведено, що важливим напрямом удосконалення реалізації публічної політики у сфері надання онкологічної допомоги є впровадження інновацій (інноваційних технологій) у систему профілактики онкологічних захворювань, діагностики, лікування та реабілітації онкологічних хворих. Важливим напрямом є підвищення доступності до інноваційного лікування хворих на злоякісні захворювання, в тому числі і до інноваційних лікарських засобів. У зв'язку з цим необхідно запровадити оцінку медичних технологій та договорів керованого доступу, що дозволить онкохворим отримати доступ до оригінальних інноваційних лікарських засобів за кошти державного та/або місцевих бюджетів.

Розроблено та запропоновано інноваційну модель реалізації публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях в Україні, в основу якої покладено принцип взаємозв'язку її основних складових, впровадження якої надасть можливість удосконалити систему підготовки медичних кадрів та систему організації надання онкологічної допомоги з метою підвищення якості надання онкологічної допомоги в Україні.

Встановлено, що у зв'язку із розвитком медичної науки та впровадження інноваційних методів лікування онкологічних хворих необхідно переглянути галузеві стандарти у сфері надання онкологічної допомоги, а також виникає необхідність перегляду системи освіти у сфері онкології з урахуванням міжнародних стандартів.

The existence of problems in the implementation of public policy in the field of medical care for cancer, which hinder the provision of highly effective treatment of cancer in Ukraine.

It is proved that the basic principles of formation and implementation of public policy in the field of health care, in particular in the provision of cancer care are defined by the legislation of Ukraine.

It is established that today in Ukraine the system of oncological care of the population, represented by oncological institutions (dispensaries) of health care, is created and functions. The Order of the Ministry of Health of Ukraine approved the Regulations on the oncological institution (dispensary) of health care.

It is proved that an important direction of improving the implementation of public policy in the field of cancer care is the introduction of innovations (innovative technologies) in the system of cancer prevention, diagnosis, treatment and rehabilitation of cancer patients. An important area is to increase access to innovative treatment of patients with malignant diseases, including innovative drugs. In this regard, it is necessary to introduce an assessment of medical technologies and controlled access agreements, which will allow cancer patients to access original innovative medicines from the state and / or local budgets.

An innovative model of implementation of public policy on medical care for cancer in Ukraine has been developed and proposed, based on the principle of interconnection of its main components, the implementation of which will improve the system of medical training and the organization of cancer care to improve oncological care in Ukraine.

The model is based on a system of health standards. It is determined that the legislation of Ukraine establishes both state social norms in the field of health care and industry standards.

It is noted that the provision of cancer care involves the creation of a system of preventive activities for the prevention and occurrence of cancer, the main measures of which should be to minimize the risks and factors influencing the occurrence of such diseases, as well as informational and educational activities.

It is established that in connection with the development of medical science and the introduction of innovative methods of treatment of cancer patients it is necessary to revise industry standards in the field of cancer care, and there is a need to revise the education system in oncology to international standards.

Ключові слова: охорона здоров'я, публічна політика у сфері охорони здоров'я, система онкологічної допомоги, інновації у сфері онкології, реалізація публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях.

Key words: health care, public health policy, oncology care system, innovations in the field of oncology, implementation of public policy on medical care for oncological diseases.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Однією з найнебезпечніших медико-соціальних проблем в Україні є злякаєні новоутворення, які щороку виявляють більш як у 180 тис. осіб. Щороку помирає від раку майже 90 тис. осіб, з них 35% населення працездатного віку. Внаслідок пізньої діагностики онкологічних захворювань в Україні виявляється значна кількість хворих, які помирають протягом року після встановлення діагнозу (38—40%). У розвинених країнах такий показник не перевищує 30% [1].

Захворюваність на рак в Україні складає 380 випадків на 100 тис. населення, що виводить країну в лідери на Європейському континенті. Станом на 1 січня 2019 року на онкологічному обліку в Україні перебувало близько мільйона хворих (975 301 осіб). За даними Національного канцер-реєстру, щорічно у нашій державі рак вперше діагностують у близько 140 тис. дорослих осіб і у понад 1 000 дітей. Згідно з прогнозними оцінками рівень захворюваності на злякаєні новоутворення в Україні до 2030 року може зрости до 180 тис. осіб у рік [2].

У 2017 році почалася трансформація системи охорони здоров'я, яку зараховано до першочергових реформ, з метою вирішення актуальних проблем галузі, в тому числі організації надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях.

Отже, актуальними питаннями на сьогодні є впровадження заходів з профілактики та ранньої діагностики найбільш розповсюджених видів злякаєних новоутворень, що дозволить суттєво підвищити рівень раннього виявлення таких захворювань та заощадити бюджетні кошти [2], а також знизити кількість хворих на онкологічні захворювання в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Різні аспекти публічної політики та управління у сфері охорони здоров'я, а також дослідження проблем реалізації публічної політики при наданні онкологічної допомоги в Україні проаналізовано в наукових працях таких науковців: М. Білинської, С. Бугайцова, Л. Буравльова, Н. Васюк, О. Виноградова, А. Віленського, Л. Жаліло, В. Князевича, П. Кузьмінського, Н. Кризиної, Я. Радиша, Н. Рингач, І. Солоненко, Т. Юрочко, Н. Ярош та інших.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Залишаються невирішеними питаннями щодо створення інноваційної моделі реалізації публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях в Україні.

МЕТА СТАТТІ

Метою дослідження є пошук інноваційної моделі реалізації публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях в Україні та виявлення особливостей вдосконалення реалізації публічної політики у цій сфері.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Визначено наявність проблем реалізації публічної політики у сфері надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях, що перешкоджають забезпеченню високоефективного лікування онкологічних захворювань в Україні, а саме: відсутність політики щодо превенції онкологічних захворювань, виникненню яких можна запобігти; невідповідність професійної підготовки медичних працівників у сфері онкології та онкогематології міжнародним стандартам; неефективність використання наявних матеріальних ресурсів; відсутність (або застарілість) галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я, що стосуються онкологічних та онкогематологічних захворювань; не належна оцінка даних Національного канцер-реєстру України з метою прийняття управлінських рішень; відсутність або недостатність розвитку системи надання психологічної, реабілітаційної та паліативної медичної допомоги онкохворим пацієнтам [3].

Онкологічну допомогу визначено як систему заходів щодо організації діагностики онкологічних захворювань, лікування і реабілітації онкологічних хворих, обліку ураження населення злоякісними новоутвореннями [4].

Основні засади щодо формування та реалізації публічної політики у сфері охорони здоров'я визначені у Законі України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" [5], зокрема:

— основи державної політики у сфері охорони здоров'я формує Верховна Рада України шляхом закріплення конституційних і законодавчих засад охорони здоров'я, визначення її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановлення нормативів і обсягів бюджетного фінансування, створення системи відповідних кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів, затвердження загальнодержавних програм охорони здоров'я;

— реалізація державної політики охорони здоров'я покладається на органи виконавчої влади. Кабінет Міністрів України організує розробку та здійснення державних цільових програм, створює економічні, правові та організаційні механізми, що стимулюють ефективну діяльність в сфері охорони здоров'я та здійснює інші заходи. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади в межах своєї компетенції розробляють програми і прогнози в сфері охорони здоров'я, визначають єдині науково обґрунтовані державні стандарти, кри-

терії та вимоги, що мають сприяти охороні здоров'я населення, здійснюють державний контроль і нагляд та іншу виконавчо-розпорядчу діяльність в сфері охорони здоров'я. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, а також органи місцевого самоврядування реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я в межах своїх повноважень, передбачених законодавством.

На сьогодні в Україні створена та функціонує система онкологічної допомоги населення, представлена онкологічними закладами (диспансерами) охорони здоров'я.

Так, відповідно до статей 16, 33 Основ законодавства України про охорону здоров'я та Положення про Міністерство охорони здоров'я України, наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01.10.2013 № 845 затверджено Положення про онкологічний заклад (диспансер) охорони здоров'я; Положення про інформаційно-аналітичний відділ медичної статистики онкологічного закладу (диспансеру, центру, лікарні) охорони здоров'я; Положення про відділення денного стаціонару онкологічного закладу охорони здоров'я; Положення про онкохіміотерапевтичне відділення онкологічного закладу охорони здоров'я; Положення про кабінет амбулаторної хіміотерапії онкологічного закладу охорони здоров'я; Положення про онкологічний кабінет (диспансерне відділення) закладу охорони здоров'я; Положення про жіночий оглядовий кабінет закладу охорони здоров'я; Положення про кабінет патології шийки матки закладу охорони здоров'я; Положення про мамологічний кабінет закладу охорони здоров'я; Положення про чоловічий оглядовий кабінет закладу охорони здоров'я; Положення про кабінет протибольової терапії закладу охорони здоров'я; Положення про централізовану цитологічну лабораторію; Положення про протиракову експертну комісію; Положення про міжрегіональний онкологічний центр; Положення про дитячий онкологічний кабінет закладу охорони здоров'я [6].

Грунтуючись на викладеному вище, нами розроблена інноваційна модель реалізації публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях в Україні, яка представлена на рисунку 1 — (далі — модель), в основу якої покладено принцип взаємозв'язку її основних складових, зокрема:

— механізми реалізації публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях в Україні (організаційний, нормативно-правовий, кадровий, освітній, фінансовий, інформаційний та ін.);

— суб'єкти та об'єкти публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях в Україні.

Модель ґрунтується на системі стандартів у сфері охорони здоров'я, до яких належать державні соціальні нормативи та галузеві стандарти [5].

Державні соціальні нормативи у сфері охорони здоров'я встановлюються відповідно до Закону України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії". Так, до державних соціальних нормативів у сфері охорони здоров'я включаються [7]:

— перелік та обсяг гарантованого рівня медичної допомоги громадянам у державних і комунальних закладах охорони здоров'я;

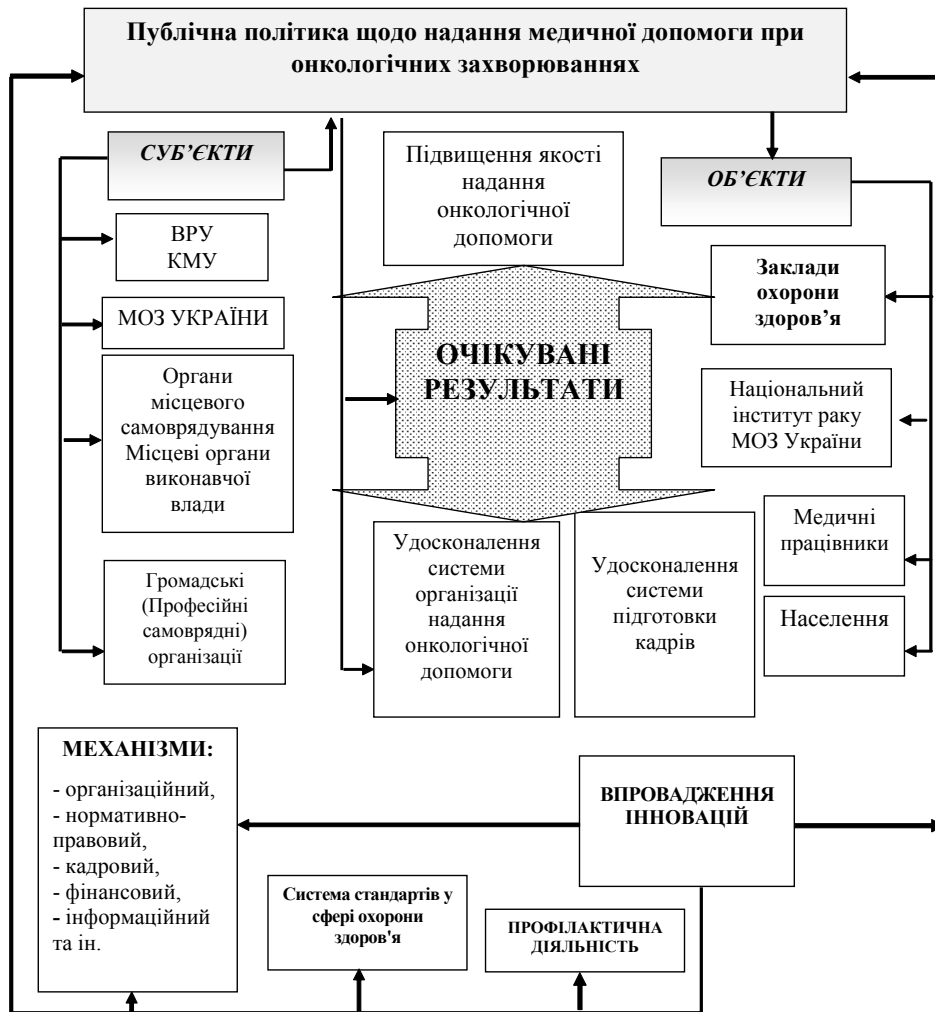

Рис 1. Інноваційна модель реалізації публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях в Україні

— нормативи надання медичної допомоги, що включають обсяг діагностичних, лікувальних та профілактичних процедур;

— показники якості надання медичної допомоги;

— нормативи пільгового забезпечення окремих категорій населення лікарськими засобами та іншими спеціальними засобами;

— нормативи забезпечення стаціонарною медичною допомогою;

— нормативи забезпечення медикаментами державних і комунальних закладів охорони здоров'я;

— нормативи санаторно-курортного забезпечення;

— нормативи забезпечення харчуванням у державних і комунальних закладах охорони здоров'я.

Галузеві стандарти у сфері охорони здоров'я складають стандарт медичної допомоги (медичний стандарт), клінічний протокол, протокол надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я, таблиць матеріально-технічного оснащення, лікарський формуляр [5].

Надання онкологічної допомоги передбачає створення системи профілактичної діяльності щодо попередження та виникнення онкологічних захворювань, основними заходами якої мають бути мінімізація ризиків та факторів впливу на виникнення таких захворювань,

а також здійснення інформаційно-просвітницької діяльності.

Важливим напрямом удосконалення реалізації публічної політики у сфері надання онкологічної допомоги є впровадження інновацій (інноваційних технологій) у систему профілактики онкологічних захворювань, діагностики, лікування та реабілітації онкологічних хворих, на що і направлена розроблена нами модель.

Міжнародна взаємодія покликана покращити доступ пацієнтів до інноваційних ефективних методів лікування, профілактики і діагностики небезпечних для життя захворювань і сприятиме розвитку системи охорони здоров'я України сфері надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях [8].

Важливим напрямом є підвищення доступності до інноваційного лікування хворих на злоякісні захворювання, в тому числі і до інноваційних лікарських засобів.

У цьому контексті необхідне впровадження оцінки медичних технологій та договорів керованого доступу (ДКД), що дозволить пацієнтам отримати доступ до оригінальних інноваційних лікарських засобів за кошти державного та/або місцевих бюджетів. Варто зазначити, що в договорах керованого доступу передбачена спіль-

на відповідальність компанії-постачальника лікарських засобів і медичного закладу за результат лікування, а фінансування здійснюватиметься з урахуванням показників ефективності лікування за результатами моніторингу [9].

У зв'язку із розвитком медичної науки та появою нових розділів у медицині сфера охорони здоров'я стикнулася із питаннями перегляду системи освіти у сфері онкології та потребі в удосконаленні системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації медичних кадрів із застосуванням інноваційних методів навчання у відповідності до міжнародних підходів, що і є одним із очікуваних результатів від впровадження нашої моделі.

ВИСНОВКИ

Розроблено та запропоновано інноваційну модель реалізації публічної політики щодо надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях в Україні, впровадження якої надасть можливість удосконалити систему підготовки медичних кадрів та систему організації надання онкологічної допомоги з метою підвищення якості надання онкологічної допомоги в Україні.

Встановлено, що у зв'язку із розвитком медичної науки та впровадження інноваційних методів лікування онкологічних хворих необхідно переглянути галузеві стандарти у сфері надання онкологічної допомоги, а також виникає необхідність перегляду системи освіти у сфері онкології з урахуванням міжнародних стандартів.

Перспективи подальших розвідок у зазначеному напрямі стосуються формування та розроблення конкретних пропозицій в реалізації публічної політики щодо впровадження інновацій при наданні онкологічної допомоги.

Література:

1. Стан надання медичної допомоги онкологічним хворим. 2018. URL: <http://likarnya.cv.ua/> (дата звернення 11.09.2021).

2. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Організація протиракової боротьби в Україні. Проблеми та шляхи їх вирішення": Постанова Верховної Ради України від 2 вересня 2020 року № 862-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862-20#Text> (дата звернення 11.09.2021).

3. Проєкт Національної стратегії контролю онкологічних захворювань до 2030 року. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/nacionalna-strategija-kontrolju-onkologichnih-zahvorjuvan-do-2030-roku> (дата звернення 11.09.2021).

4. Гайсенко А.В., Мотузюк І.М., Федоренко З.П. Організація онкологічної допомоги. Основи профілактики злоякісних новоутворень. URL: <https://compendium.com.ua/uk/tutorials-uk/onkologiya/rozdil-nbsp-2-organizatsiya-onkologichnoyi-dopomogi/> (дата звернення 11.09.2021).

5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 11.09.2021).

6. Про систему онкологічної допомоги населенню України: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.10.2013 № 845. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0077-14#Text> (дата звернення 11.09.2021).

7. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: закон України від 5 жовтня 2000 року № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text> (дата звернення 11.09.2021).

8. Національний інститут раку та "Рош Україна" підписали меморандум про взаємодію. 2021. URL: <https://unci.org.ua/natsionalnyj-institut-raku-ta-rosh-ukrayina-pidpysaly-memorandum-pro-vzayemodiyu/> (дата звернення 11.09.2021).

9. Uptodate in oncology 2020 — Актуальне в онкології. 2021. URL: <https://health-ua.com/article/64537-UPTODATE-INONCOLOGY-2020-aktualne-vonkolog> (дата звернення 11.09.2021).

References:

1. Storozhynets Central District Hospital (2018), "The state of medical care for cancer patients", available at: <http://likarnya.cv.ua/> (Accessed 11.09.2021).

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), Decree "About the Recommendations of the parliamentary hearings on the topic: "Organization of the fight against cancer in Ukraine. Problems and ways to solve them", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862-20#Text> (Accessed 11.09.2021).

3. Ministry of Healthcare of Ukraine (2020), "National cancer control strategy until 2030", available at: <https://moz.gov.ua/article/news/nacionalna-strategija-kontrolju-onkologichnih-zahvorjuvan-do-2030-roku> (Accessed 11.09.2021).

4. Gajsenko, A. V., Motuzyuk, I. M. and Fedorenko, Z. P. (2021), "Organization of oncological care. Basics of prevention of malignant neoplasms", available at: <https://compendium.com.ua/uk/tutorials-uk/onkologiya/rozdil-nbsp-2-organizatsiya-onkologichnoyi-dopomogi/> (Accessed 11.09.2021).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), Law "Fundamentals of Ukrainian legislation on health care", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (Accessed 11.09.2021).

6. Ministry of Health of Ukraine (2013), Order "About the system of oncological care to the population of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0077-14#Text> (Accessed 11.09.2021).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), Law "About state social standards and state social guarantees", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text> (Accessed 11.09.2021).

8. National Cancer Institute (2021), "The National Cancer Institute and Roche Ukraine signed a memorandum of cooperation", available at: <https://unci.org.ua/natsionalnyj-institut-raku-ta-rosh-ukrayina-pidpysaly-memorandum-pro-vzayemodiyu/> (Accessed 11.09.2021).

9. Beznosenko, A. (2021), "Uptodate in oncology 2020", available at: <https://health-ua.com/article/64537-UPTODATE-INONCOLOGY-2020-aktualne-vonkolog> (Accessed 11.09.2021).

Стаття надійшла до редакції 13.09.2021 р.